

comes to everyone's
benefits enjoyed by
immediate answer is
tion, FBT is a tax
type benefits or perks.

law creates a certain amount of initial
confusion, which then mires the entire law
in controversy and litigation. The proposed
legislation in its current form is going
to lead to a situation of confusion, harass-
ment, corruption, evasion and litigation. It
may lead to high paranoia but then at

bringing
lead, we
est tax-
already
equally
a extinc-
asures,
30s, will
ody say

चमत्कार चिन्तामणि of श्री
नारायणभट्ट with the Commentary
उपदिपिका of देवस चर्मेश्वर
मालवीय - Published by बंगाली
साहू at सत्यनारायण प्रेस. ~~1000~~
leaves lithoprint edn.,
Benares, 1955 Vikram era

35

ADVOCATE

as well, in that death is
the inevitable and final
possibility of all the
myriad possibilities that
make us what we are.

Melancholic fatalism?

2910-8007
✓ 91

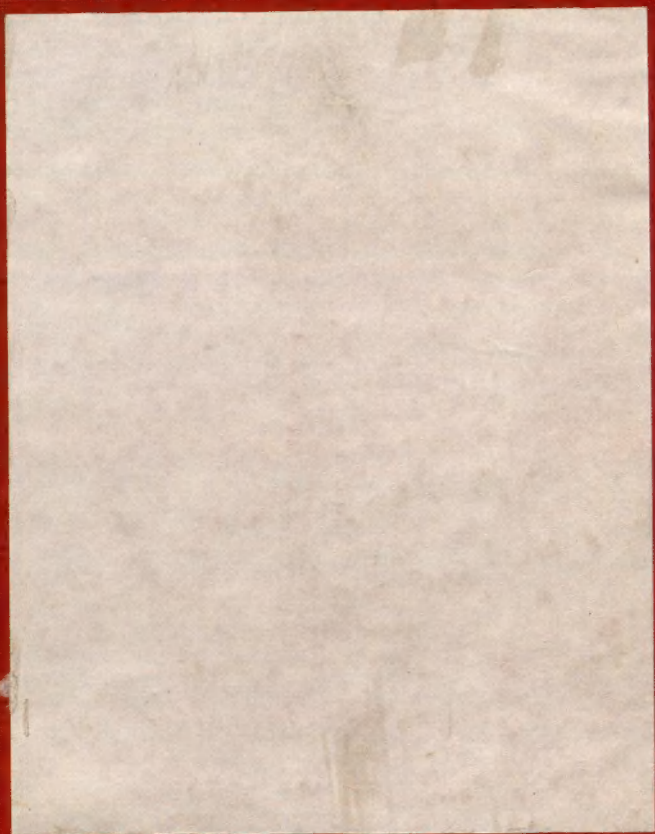
Bill No. 3/07-08

it is
ation,
lower-
other
nk of
time
right
ld the
x have
which
dom to
al ques-
be?
a weekly
nitarian

CONVERSATIONS WITH READERS

Confusion

Flag Protocol

॥ अथ च मत्कारचिन्तामणिटीकासहितप्रारंभः ॥

योगिनामप्यगम्यं भजे हं मुकुन्दं च न श्यामवर्णं ॥ २ ॥ ॥ प्रणम्य कायवाङ्मनोभिर्नत्वा च मत्कारचिन्तामणिं नामा
संनमोति १ अथ जगन्कुण्डलिकायां जातकोक्तशुभाशुभभावफलज्ञानाय च मत्कारचिन्तामणिं विवक्षुर्नारायणार्थः प्राशेसि
तनिर्विघ्नपरिसमाप्त्यर्थं श्रीकृष्णप्रणामरूपं मंगलमाचरन् शिष्यशिक्षायै निवध्नाति अत्रास्थितं यथा रंभसमये नारायण
नामाचार्यो हं लसच्छेभस्तीतवर्णं पट्टावरं यस्य तं घनं मेघमिव विद्युताविद्युद्रूपयाराधया लिंगितं कृष्णचन्द्रमिवाल्हादकश्रीकृ

लसत्पीतपट्टावरं कृष्णचन्द्रमुदारधया लिंगितं विद्युतैश्च घनं संप्रणम्यात्र नारायणो हं च मत्कारचि
न्तामणिं संप्रवक्ष्ये १ कणत्किं किणीजालकोलाहलाढ्यं लसत्पीतवासोवसानं चलंतं यशोदांगणे
योगिनामप्यगम्यं भजे हं मुकुन्दं च न श्यामवर्णं ॥ २ ॥ ॥ प्रणम्य कायवाङ्मनोभिर्नत्वा च मत्कारचिन्तामणिं नामा
नंग्रं संप्रवक्ष्ये सम्यक्प्रकारेण रचयामीत्यर्थः १ पुनर्बालगोविन्दभजनपूर्वकं पूर्वोक्तं मुकुन्दं प्रकटयति क्लृप्तः शब्दायमान
स्य किं किणीजालस्य कटिबद्धसुद्रघटिकासमूहस्य कोलाहलेन भूणत्कारेणाढ्ययुतं तच्छब्देन मानसं बालसत्पीतवासोवसा
नं शोभमानं पीतावरं धारयंतं योगिनामप्यगम्यं प्राप्नुमशक्यमपि यशोदांगणे चलंतं गच्छंतं घनवत् श्यामवर्णं कृष्णरूपं मुकुन्दं
अहं भजे योगिभिरप्राप्यं यशोदांगणे पर्यटंतं श्रीकृष्णमनसां स्मरामीति स्वमहद्वाग्यातिशयोक्तिः ॥ २ ॥ ६ ॥ ॥

अथ सप्रयोजनं ग्रंथं विशिनष्टि महान्वो धो ज्ञानं यस्मात्तच्चतुर्लसमितं ज्योतिः शास्त्रमुच्चैरेव प्रमथ्येव सम्यग्विचार्य विद्वज्जनानां दे-
वज्ञाना मानं दहेतोः सुखार्थं परं श्रेष्ठं युक्तिभिः पदलालित्यैरम्यं सुंदरं संक्षिप्तशब्दमवहुं विस्तरं भुजंगप्रयातैः भुजंगप्रयातं भवे-
द्यैश्चतुर्भि रितिलसणकभुजंगप्रयाताख्यं च दोभिः प्रबंधं च मत्कारचित्तामणिरूपं करोमि लहृजी हायं सो विलहृ इति पिग-
लोक्तत्वादाद्येच्छन्दो भंगः शं कनीयः चतुर्लसकं ज्योतिषं भूभेरिदमित्येवं वा प्रथमं पादः पठनीयः ॥ ३ ॥ अथ ग्रहभावफलं कथया-

चतुर्लसज्योतिर्महान्वो धमुच्चैः प्रमथ्येव विद्वज्जनानं दहेतोः परं युक्तिरम्यं सुसंक्षिप्तशब्दं भुजंगप्रया-
तैः प्रबंधं करोमि ३ नचेत्स्वेचराः स्थापिते किं भवन्नेन चेत्स्यष्टगाः स्थापितेः किं ग्रहेन्द्रैः अभावोदितस्य
ष्टगाकात्रहेतुः फलैरेव पूर्वब्रुवतानि तस्मात् ४ तनुस्थारविस्तुंगयस्थिं विधत्ते मनः सतपद्धारदापादवर्गात्

मोतिप्रतिजानीतेनेति भवचक्रस्थाः स्वेचराः ग्रहानचेत्स्थापिते भवचक्रे राशिमंडले किं न किंचित्फलमित्यर्थः तथा ग्रहा अपि
स्यष्टगादृग्गणितसाधितानचेत्स्थापिते ग्रहेन्द्रैः किं अभावोदिताभावस्य स्थीकृतं विना साधिता ग्रहस्य ष्टगापिकाचन किञ्चि-
त्फलमित्यर्थः तस्मादादौ स्पष्टाः स्वेचरास्तन्वादिभावा असाध्या इति भावः अथ ग्रहभावस्य स्थीकरो हेतुः प्रयोजनमुच्यते इति
शेषः यतः फलैरेव जतोः सर्वज्ञायते तस्मात्तानि ग्रहभावफलानि ब्रुवे कथयामि ४ तन्नादौ रवेः तन्वादिभावफलानि कथयति

च. वि.

यस्य तनुस्योत्पन्नस्यैव विस्तृतगयस्त्रिमुञ्जस्वरूपं विधत्ते दारिद्र्यादवर्गीतस्त्रीपुत्रादिसमूहात् मनः संतपेत् संतापं प्राप्नुयात् वात
पित्तेन वायुयुतपित्तेन वपुः शरीरं पीड्यते तथा सपुरुषः पर्यटनदेशांतरं गच्छन् नित्यं निश्चितं ह्रासवृद्धिम् धनन्यूनाधिकत्वे प्रया
ति प्राप्नोति ५ अथ द्वितीयभावस्य रविफलं यस्य नरस्य लग्नभावो डलिकायां धने लग्ना द्वितीयस्थाने भानुः सूर्यः सपुरुषो भाग्याधि
कः श्रेष्ठभाग्यः स्यात् चतुष्पात् सुखं गजाश्वादि सौख्यं लभेदिति शेषः च पुनः स्वद्रव्यं सद्वाये याति गच्छति धर्मादिविषये व्ययं कुर्यात्

वपुः पीड्यते वातपित्तिनित्यं सर्वे पर्यटनं ह्रासवृद्धिं प्रयाति ५ धने यस्य भानुः सभाग्याधिकः स्याच्चतुष्पात्
सुखं सद्वाये स्वचयाति कुटुंबे कलिर्जायया जायते पिक्रियानिष्फला याति लाभस्य हेतोः ६ तृतीये पदाऽहर्मणिर्ज
न्मकाले प्रतापाधिकं विक्रमं चातनोति तदा सोदरैस्तप्यते तीर्थचारी सदारिद्र्यः संगरे शनरेशात् ॥ ७ ॥

दिति भावः जाययानिमित्तभूतया कुटुंबे स्वबंधविषये कलिः कलहो जायते भवेदित्यर्थः तथा लाभस्य हेतोः प्रागः गल्भ्याल्लियापि
निष्फला याति कृतोपियत्ना दुद्यमः स्वाहंकारेण निष्फलं स्यादित्यर्थः ॥ ६ ॥ अथ तृतीयस्थरविफलं जन्मकाले तृतीयो यदा
अहर्मणिः सूर्यस्तदा सपुरुषः प्रतापोधिको यस्मिन्नेता दृशं विक्रमं यशःक्रममातनोति च पुनः सोदरैर्भ्रातृभिस्तप्यते संतापमा
प्नुयात् तीर्थचारी तीर्थगमनशीलो भवेत् संगरे संग्रामे सदारिद्र्यः शत्रुनाशस्तथानरेशात् नृपात् शंकल्याण स्यात् ॥ ७ ॥

रामः

अथचतुर्थभावफलंतुरीयेसुखभावेदिनेशेसूर्येविद्यमानेजनोमनुष्योऽतिशोभाधिकारादतिशयितोयोशोभाधिकारेद्रव्येशेक
मान्यतारूपस्तस्माद्धेतोर्वंधुतः स्वजनेभ्यः किमुतान्यभ्यः विग्रहंकलहंतथाविषसाहवेशनुसंग्राममानभंगमनुसेमभद्र
माप्नोतिप्रवासीविदेशगमनशीलोभवेत् तथातस्यचेतोमानसंकदाचिन्नशान्तिर्भजेत् सदाव्याकुलः स्यादित्यर्थः ॥८॥ अ
थसुतभावफलंभास्करेसुतस्थानगेपंचमेसतिनरः पूर्वजापत्यतापीपूर्वजस्यप्रथमजातस्यापत्यस्यपुत्रस्यतापीताप

तुरीयेदिनेशेतिशोभाधिकाराज्जनः संलभेद्विग्रहंवंधुतोपिप्रवासीविषसाहवेमानभंगंकदाचिन्न
शान्तंभवेत्तस्यचेतः ८ सुतस्थानगेपूर्वजापत्यतापीकुशाग्रामतिभास्करेमंत्रविद्यः रतिर्वचनेसंचको
पिप्रमादीमृतिः क्रोडरागादिजाभावनीया ९ रिपुध्वंसकृद्भास्करेयस्यषष्ठेतनोतिव्ययंराजतोमित्रतावां

वांस्तन्मरणच्छोकंततोदुःखंप्राप्नुयादित्यर्थमंत्रविद्यायस्येति स आगमवेतानीतिशास्त्रतोवाप्रमादीअसावधानः संचकोद्रव्य
संचयकृद्देवदित्यर्थः तथातस्यमतिर्वद्धिः कुशाग्रामतिसुष्मवस्तुविचारिणीवंचनेपुरुषप्रतारणे रतिः प्रीतिः क्रोडरागादिजा
कुक्षिमाधिभवामृतिर्भावनीयाज्ञेयेति सर्वत्रान्वयः ९ अथषष्ठभावफलंयस्यषष्ठेरिपुभवेनेभास्करः सरिपुध्वंसकृच्छत्र
पातीस्यात्तथाराजतोराजदंडनिमित्तान्मित्रतोमित्रकार्यहेतोर्वाव्ययंद्रव्यस्यंतनोतिकुर्यात् तथाप्रयाणेयात्रायांनिषादेभिः

३

त्वेर्हेतुर्भिर्विषादं दुःखं करोति मार्गं चौरकृतं लुब्धनवशाद् दुःखं प्राप्नुयादित्यर्थः मातुः कुले मातृवंशे तथा चतुष्पादतोष्पादिष्वपि द्विपतिः अथवा मातृकुलाद्वाहनपतनाच्च गिपशुधाताद्वा दुःखं भवेदिति शेषः अस्मिन्माख्याने कुलादिति पाठः १० अथ सप्तमरविभावफलं यदाद्युनाथः सूर्यः दूनं जातः सप्तमगस्तदानरस्य प्रियातापनं स्त्रीलेशः पिण्डपीडा च स्वशरीरकं चिंता तत्पदार्था लाभमनोवाकलत्वं क्रये वस्तु संग्रहे विक्रये गृहीतवस्तुद्रव्यविनिमये तु च्छलब्धिः स्वल्पलाभो भवेत् तथा प्रतिस्पर्द्धा

कुले मातुरयश्चतुष्पादतो वा प्रयाणे निषादेर्विषादं करोति १० द्युनाथो यदा दूनं जातो नरस्य प्रियातापनं पिण्डपीडा च चिंता भवेत्तु च्छलब्धिः क्रयेऽपि प्रतिस्पर्द्धया नैति निद्रां कदाचित् ११ क्रियालं पटं त्वष्ट्रमेकं सृभाजं विदेशीयदारा नमजे द्वाप्यवस्तु वसुक्षीणता दस्युतो वा विलं वा द्विपद्भुजा भानुस्यं विधत्ते १२

या प्रतिवादीर्ष्या कदाचिन्ननिद्रामेति न लभेदित्यर्थः ११ अष्टमभावफलं अष्टमे मृतिभावे भानुग्रहे क्रियालं पटं व्यवहारेऽपि वधूर्तमत एव कस्य भाजं लेशेन विधत्ते करोति तथा विदेशीयदारा नृगणिकादिकाः अथवा वस्त्वभस्यमपि भजेत् दस्युतश्चोरादौ तोर्विलं वा दार्थाज्जतोर्विलं वा दार्थाज्जना लस्याद्वा वस्तुक्षीणता द्रव्यहीनता गुह्यजाविष्यत्परस्त्रीकृतेन्द्रियविषयकवातादिजन्यलेशश्चाष्टमे खौस्यादित्यन्वयः १२ ॥

अथ नवमभावफलं दिवानायके सूर्ये कोणयाते नवमस्ये सनरोऽनिच्छयामनोभाव रहितया तपश्चर्यया क्रियातुंगता क्रियाश्रेष्ठत्वं
ज्ञापकव्यवहारेण तुंगता पूज्यता प्रयातिदा भिकलेपिलोकमान्यः स्यादिति भावः तथा सोदरेण भ्रात्रा हेतुभूतेन षतप्रः स्यात्
तो वृष्टता परदोहत्वमन एव चिंता विरामः शान्तिरस्ये चेतो नैवाप्नोति अत्र कोणशब्देन त्रिकोणं विवक्षितं वेदितव्यमित्यर्थः १३
अथ दशमभावफलं यस्य दशमे प्रयातः स्थितोऽशुमान् सूर्योऽस्य नरस्य जनन्याः मातुर्यो तनारोगोद्भवं लेशं आतनोति वि

दिवानायके दुष्टता कोणयातेन चाप्नोति चिंता विरामोस्ये चेतः तपश्चर्यया निच्छयापि प्रयाति क्रियातुंगता त
प्यते सोदरेण १३ प्रयातोऽशुमान् यस्य मेघूरणेऽस्य अमः सिद्धिदो राजतुल्यो नरस्य जनन्यास्तथा यातनामात्त
नोति क्लमः संक्रमेद्वल्लभे विप्रयोगः १४ रवौ संलभेत्सं चलाभोपयाते नृपद्वारतोरजमुद्राधिकारात्प्रता
पानलेशत्रवः संपतंति श्रियो नेकधा दुःखमंगोद्भवानाम् ॥ १५ ॥

स्तारयति तथा अस्य अमः पराक्रमो राजतुल्यः सिद्धिदो नृपोद्यभवत्सर्वार्थसाधकः स्यादित्यर्थः वल्लभेः प्रिये मित्रपुत्रकलत्रादिभिर्विप्रयोगः ततः क्लमो ग्लानिः संक्रमेत्संभवेदिति तात्पर्यार्थः १४ अथैकादशस्यार्ककफललाभोपयाते भावगे रवौ स
नरो नृपद्वारतः स्वद्रव्यं राजदत्तमुद्राधिकारादनेकधा श्रेयो मजाश्वादि संपदः श्रेयो लभेत् किंच प्रतापानलेशत्रवः संपतंति

च. वि.

४

माधिकारदर्शनेन संतप्ताः स्मरिति भावः तथा गोद्वानामपत्यानां दुखं च संलभेदित्यनेनान्वयः १५ अथ द्वादशस्थार्कफलं द्वादशे
गतोऽसौ रविर्नेत्रदोषं मंददृष्टिं पित्तव्यापदः पित्तव्यभवकेशाङ्करोति तथा विषसाहवेशत्रुसंगरेजयश्रीः लब्धुमिच्छया स्थि
तिरेकत्रावस्थानं अध्वप्रदेशे मार्गे हानिः क्षतिर्जायते भवेत् तथा देहदुःखं लीयते नश्यति आगत्य पतेद्वा यथानुभवं व्याख्ये
यं पित्तव्येत्यादौ अध्वप्रदेशे पित्तव्यापदः पित्तव्यमरणं तन्नुना द्वाहानिः स्यादित्यर्थः १२ अथ चंद्रस्य तन्वादि द्वादशफला

रविर्द्वादशेनेत्रदोषं करोति विषसाहवेशजायतेऽसौ जयश्रीः स्थितिर्लिप्सया लीयते देहदुःखं पित्तव्याप
दो हानिरध्वप्रदेशे १६ इति रेवस्तुन्वादिभावफलं विधुर्गोऽङ्कुलीराज १ गः सन्वपुस्थो धनाध्यक्ष
मानन्दलावण्यपूर्णविधत्तेऽधर्मक्षीणदेहं दरिद्रं जडं श्रोत्रहीनं नरं शेषलग्ने १ हिमांशे वसुस्थाने गेधान्य
लाभः शरीरेति सौरं विलासो गनानां ॥

न्याह विधुश्चंद्रो गोऽङ्कुलीराजो गेष्टकर्कटमेषस्थः सन्वपुस्थो लग्ने गेधानाध्यक्षं धनाधिकारिणं आनन्दलावण्यपूर्णम् ॥
प्रमोदने पुण्ययुक्तं शेषलग्ने कथितान्यराशे अधर्मधर्मरहितं क्षीणदेहं मंदवीर्यं दरिद्रं धनहीनं जडं मूकं मतिहीनं वा श्रो
त्रहीनं वधिरं नरं विधत्ते करोति १ हिमांशे चंद्रे वसुस्थाने द्वितीयस्थाने गेशरीरेऽति सौरं अंगनानां स्त्रीणां विलासः
क्रीडा कुटुंबे त्वं धुषुतुच्छरतिः अल्पप्रीतिर्जायते भवेत् तथा दर्शने तस्मिन् रुषे दृष्टे देवा गनापि च ॥ ५ ॥

राम

शंयातिकिमुतान्ययोषित् अतिसुंदरः स्यादिति भावः २ विधौ विक्रमे तत्तौ ये दौ विक्रमेणोद्यमेन विजितं धनमेति प्राप्नोति भा
मिन्या सुंदरस्त्रियारंजितो लोभ्यमानो पितृपत्नी धर्मिणो वै जयं त्या धर्मध्वजित्वेन प्रतापो ज्वलो यशः शोभितश्च भवेत् तथा तस्य
साहजं भ्रातृभवं सर्वं सुखं कियच्चिंतयेद्दुःखं भवेदित्यर्थः ३ वंधुगश्चतुर्थः अत्रिजन्मा चंद्रो यदा नदा पुरुषो वांधवैः सौरवं सुत
स्त्री गणा तु त्रकलत्रसमूहात्सम्यक् कृतोषं संतोषं सदैव नृपद्वारसर्वाधिकारी राजद्वारसर्वकार्यकर्ता आदिमे प्रथमे वयसिता दृशं नो व

कुटुम्बे रतिर्जायते तस्य तुच्छा वंशं दर्शने याति देवा गनापि २ विधौ विक्रमे विक्रमेणोति विजितं तपस्वी भवे
द्रामिनी रंजितोपि कियच्चिंतयेत्साहजं तस्य शर्म प्रतापो ज्वलो धर्मिणो वै जयं त्या ३ यदा वंधुगो वांधवै रत्रि
जन्मा नृपद्वारसर्वाधिकारी सदैव वयस्यादिमे ता दृशं नैव सौरवं सुतस्त्री गणा तोषमायाति सम्यक् ४ यदा पं
चमो यस्य नक्षत्रनाथो ददातीह संतानं संतोषमेव मतिं निर्मलं रत्नलाभं च भूमिं कुसीदेन नानाप्रयोगावसा
यात् रिपौ राजते विग्रहे णापि राजा जितास्तेपि भूयो विधौ संभवन्ति ॥ याति प्राप्नोति सर्वाधिकारोपि मद्दोद्वगवानिति भा

वः ४ यस्य जन्मानि पंचमोपदानक्षत्रनाथो विधुरस्मै संतानं तोषं निर्मलं मतिं रत्नलाभं भूमिं शङ्खसिति मपि ददाति तथा कुसीदेन काला
नरव्यवहारेण यो व्यवसाय एव व्यवसाय उद्यमस्तस्मान्नानाप्रयोगवहुवस्तुलाभाः स्युरिति शेषः ५ रिपो शत्रु भवने विधौ लति राज विग्रहे णापि

च-विं लसेजराकातियुतः सनृजते शोभते तेऽपि शनृजिताः परतिता अपि भूरिशो बहु धातद्रे निष्पभा अप्रतिभा अपि भूयः पुनः संभवं
 ५ तिनया मातरिशालमस्यास्तोतिसतद्वजादृशोनस्यादिति शेषः ६ सप्तमेशीतरश्मिर्दीरशं स्त्रीमुखं अर्थवाणिज्यतो विदेशाया
 राद्धनित्वमपि ददेत् कृष्णपक्षे तु स्त्रीजने रतिं तद्वाषणाद्या सक्तिं ननु तत्सुखं मिष्टभुक्कुलुब्धचेता मिष्टभुक्कुलुब्धचेतो यस्य सकृशो दुर्व
 लोपि पक्षामिभूतः शत्रुभिः परजितो भवेदिति शेषः ७ तस्य मेहे भेषजीभिर्बजां वैद्यानामियं सभा काथमुद्गोदकानि पचेत् ज्वराद्य
 तदग्रे रयोनिः प्रभाभूय सोऽपि प्रतापो ज्वलो मातृशीलो नतः इत् ६ ददेद्द्वारशं सप्तमेशीतरश्मिर्धनित्वं भ
 वेदध्ववाहो ज्यतोऽपि रतिं स्त्रीजने मिष्टभुक्कुलुब्धचेताः कृशः कृष्णपक्षे विपक्षामिभूतः ७ सभा विद्यते भेषजीतस्य
 मेहे पचेत् कर्हिचित् काथमुद्गोदकानि महाव्याधयो भीतयो वारिभूताः शशीक्लेशकृतसंकटान्यष्टमस्थः ८ तपो
 भावगस्तारकेशोजनस्य प्रजाश्च द्विजा वंदिनस्तं भवन्ति ॥ मिभूतत्वे सति तन्निवारणाय बहवो वैद्या यत्नवन्तः स्युरि
 ति भावः कर्हिचिद्धारिभूता जलनिदानभवामहाव्याधराजरोगादयः भीतयो जलनिमज्जनभयानि संकटानि दुर्जनादि
 जनितवन्धनानि दुःखानि भवन्तीत्येव क्लेशकृतकृत्कारकः शशीयद्यष्टमस्थो विद्यते भवेदित्यर्थः ॥ ८ ॥ यस्य जन
 स्य तपो भावगो नवमस्थस्तारकेशश्च द्विजाः ब्राह्मणस्य ॥

त्रियविंशो वंदिनः स्तुतिपाठकाः प्रजास्तदितरजनः स्तुवंति गुणारोपं कुर्वन्ति यतो यो वनादेर्यो वनश्रुत्वा धनत्वशीलव्यवहारदिहेतो
लोभाग्याधिको भवत्येव तथा शरीरे सुखं साहसं मनः प्रागल्भ्यं च चंद्रवच्छोभनं अथवा कदाचिद्वृद्धमानं कदाचिद्वीर्यमानं भवतीत्य
नेमेवान्वयः ९ समुद्रां गजेन्द्राधिपुते चंद्रे खगे दशमे सति धर्मकर्मपुण्यकारि सन्वांधवेभ्यः सुखं नरेशादितो राजप्रभृतिजने
भ्यः शंकल्याणमपि नवीनां गनानां वैभवे प्रभुत्वे सुप्रियत्वं सुतरां वल्लभत्वम् तथा पुरोजातके प्रथमसुतेत्यसौ ख्यं यद्वा पुरोजाय

भवत्येव भाग्याधिको यो वनादेः शरीरे सुखं चंद्रवत्साहसं च ९ सुखं वांधवेभ्यः खगे धर्मकर्म समुद्रां
गनेशं नरेशादितोऽपि नवीनां गनानां वैभवे सुप्रियत्वं पुरोजातके सौख्यमलं करोति १० लभेद्भूमिपादिदुना
लाभगेन प्रतिष्ठाधिकारं वरणि क्रमेण श्रियो यस्त्रियोऽंतःपुरे विश्रमंति क्रियावैकृती कन्यका वस्तु
लाभः ११ शशीद्वादशेशशत्रुनेत्रादि चिंता विचिंत्यः सदा सद्द्वयं यो मंगलेन ॥

॥ तेऽग्रे भवतीति पुरोजातकाभ्य
त्या सोऽसुखं सुखं प्रयाति प्राप्नोतीत्यर्थः १० लाभगेनेकादस्येनेदुना चंद्रेण भूमिपाद्राजः सकाशात् क्रमेण प्रतिष्ठाधिकारं वरणि मान्यता
अथ सत्ववस्त्राणि लभेति अथांतःपुरे गृहमध्ये श्रियो धनानि स्त्रियो वनिता विश्रमंति स्थिरा भवन्ति तथा वस्तुभ्यो नानापदार्थेभ्यो लाभः
क्रियया वैकृती कूरकन्यका च भवेदिति शेषः ११ द्वादशेशशी चेत् शत्रुतो भयं नेत्रादेर्विकारेण ॥ ५ ॥ ॥ ३ ॥

च. चिं.
ई

चिंताविचिंत्याश्रयायं मलेन निवाहादिकार्येण सद्वायः शोभने कुटुंबादौ द्रव्यत्यागः पितृव्यादिमात्रादितः पितृव्यापितृभ्रातुरादिशब्दा
नृत्तसुतवनितादिभ्यो मातुः सकाशोदादिशब्दान्त्यस्तु कुलजे भ्यश्चातर्मनसि विषादोदुःखं प्रियाल्पप्रियत्वं स्वल्पसंतोषत्वं तेषां तेषु विरागि
त्वं भवेदिति शेषः च पुनः कामं मनोभिलषितं न प्राप्नोतीत्यर्थः १२ इति विधुभावफलम् अथ भौमस्य तन्वादिभावफलं विलम्बजे
भौमे ससिदंडलोहाग्निभीतिः कलत्रादिघातः स्त्रीपुत्रनाशशिरोनेत्रपीडाफलानां कार्यसिद्धिर्विपाके परिणामे सदैव प्र

पितृव्यादिमात्रादितो तर्हि विषादेन चाप्नोति कामं प्रियाल्पप्रियत्वं १२ विलम्बेन कुजे दंडलोहाग्निभीति
स्तपेन्मानसं केसरी किं द्वितीयः कलत्रादिघातः शिरोनेत्रपीडाविपाके फलानां सदैवोपसर्गः १ भवेत्तस्य
किं विद्यमानकुटुंबे धने गारको यस्य लब्धे धने किं यथात्रायते मर्कटः कंठहारं पुनः सन्मुखं को भवेद्वादभग्नः २
तिकार्यमुपसर्गो विघ्नो भवेदित्यग्निमेणान्वयः अतएव मानसं तपेत् तथापि द्वितीयः केसरी किं सिंहवदुद्यमी स्यादिति भावः
१ यस्य धने द्वितीयभावे अंगारको भौमो भवेत्तस्य विद्यमाने लब्धे धने वा सति कुटुंबे स्वजनविषये किं न किंचित्फल
मित्यर्थः यथा मर्कटो वानरः कंठहारके नापि कंठे समारोपितुं गुंजादिरचित्तहारं त्रायते रक्षति तथा सोपिकृपणे ध
नं रक्षति न तद्धनं कदाचिदपि कुटुंबोपयोगाय भवतीति भावः तथा तस्य वादे ॥ ५ ॥

राम
ई

भग्नः पराजितः पुनर्भूयोपि विवादार्थं सन्मुखं कोपि भवेदतिमुखरतरः स्यादित्याशयः २ बाहुवीर्यं भुजवलंकृतः कृताबाहुलक्ष्मीः
स्वभुजोपार्जितं द्रव्यं सहोत्थं व्यथाभ्रातृपीडकेन भण्यते कथ्यते केनापीत्यर्थः च पुनः तपश्चर्योपहासं जनहासः कथ्यते षोडशोऽप्यं
मानवानां तृतीयो मंगलो न चेत्सहजस्थे भौमे वै तत्फलं स्यादित्याशयः ३ यदा भूसुतः भौमस्तुर्यभावे चतुर्थस्थो भवेत्संभवे न दाजना
नां प्रहाः सानुकूलाः शुभफलदाः किं तेनेत्यर्थः तस्मात्सुहृद्द्वर्गसौख्यं वधुमित्रगृहमात्रादिजनितं सुखं किंचिद्विचिंत्य तथा

कृतो बाहुवीर्यं कृतो बाहुलक्ष्मीस्तृतीयो न चेन्मंगलो मानवानाम् सहोत्थं व्यथाभण्यते केन तेषां तपश्च
र्यया चोपहासं कथं स्यात् ३ यदा भूसुतः संभवेत्तुर्यभावे तदा किं प्रहाः सानुकूला जनानां सुहृद्द्वर्गसौख्यं
किंचिद्विचिंत्य कृपावस्त्रभूमीर्लभेद्भूमिपालात् ४ कुजे पंचमे जाठराग्निर्वलीयान्न जातं न जातं निहत्येक
एव तदानीमनल्यमतिः किल्विषेपि स्वयंदुग्धवतप्यते ततः सदैव पुनतिष्ठति षष्ठ्यं रयो गारके धैतदंगैरिताः संगैरशक्तिः
भूमिपालाद्वातः सकाशात् कृपावदयावस्त्रं च प्रसादः भूमिश्च ग्रामादिस्ताः कृपावस्त्रभूमीर्लभेत् ॥ ४ ॥ पंचमे कुजे जाठरो
ग्निस्तदग्निर्वलीयान् प्रबलः किल्विषेपापेपि अनल्याभूयसीमनि स्यात् स्वयंचातर्मनसि दुग्धवतप्यते सदैव व्याक
लः स्यादित्यर्थः तदानीमेक एव कुजो जातमन्यत् जातमपत्यं न निहंति न मारयत्येव ॥ ५ ॥ यस्य षष्ठ्यं रयो गारके भौमे सति

च. वि.

७

मवला अय्ययः शत्रवस्तदंगेरिता लस्वंगे रमान्यादिभिर्दोस्तारिताः संगरे संग्रामेन निवृत्तिपलायत इत्यर्थः तद्वन्मनीषाविचारव
द्धिर्मानुलेयो मातृसहजः सुखी स्यादिति शेषः तथा वित्तद्रव्यविलीयेत न श्येत् अपि पुनर्भूरिवहुवित्तं लभेत् ई सप्तमे मेदिनीजः कुजः
स्यर्द्धिनां वादिनां प्रहारदेनैः स्ताडनपीडनादिभिर्मुहुः पुनः पुनर्भगदः पराजयकारितया दंपतिघ्नः स्त्रीपुंसोर्नाशकोऽर्थस्य जन्म
कुंडलिकायां सप्तमे विद्यमानः स्त्रीघ्नः कन्यकाजन्म कुंडलां चतत्पतिघ्नः इति शेषः तथा अनुद्धारभूतेन निश्चितेन पाणिग्रहेण

मनीषासुखी मातुलेयो न तद्वद्विलीयेत वित्तं लभेतापि भूरि ई अनुद्धारभूतेन पाणिग्रहेण प्रयारो न वाणिज्य
तो नो निवृत्तिः मुहुर्भगदः स्यर्द्धिनां मेदिनीजः प्रहारदेनैः सप्तमे दंपतिघ्नः ७ शुभास्तस्य किं खेचराः कर्पुर
न्यविधानेऽपि चेदशुभे भूमिस्तनुः सखा किं न शत्रूयते सत्कृतोऽपि प्रयत्ने कृते भूयते चेत्तत्पसंगेः ॥ ८ ॥

विवाहेन हेतुना वाणिज्यतो व्यापारहेतोः प्रयाणेन यात्रागामी निवृत्तिर्न परावत्यागमः स्यादित्यर्थः विवादाशयाद्व्यापारलोभा
द्वावहुकालं विदेशस्थो भवेदिति भावः ७ अशुभे भूमिस्तनुभो मन्त्रं तस्य विधाने भाग्येऽपि अन्ये शुभाः खेचराः किं कथं क
जस्य दुष्टफलदं तेन शुभफलप्रतिबंधकत्वात् सत्कृतो मानितोऽपि सखा किं न शत्रूयते शत्रुरिवाचरति प्रयत्ने कृतेऽपि उपसंगेर्विघ्ने भूयते प्रार

राम

७

तपोभावगोनवमस्थितोमंगलस्तनरंभाग्यविनंभागेनदितंद्रव्यंयस्यतंमहोग्रंतेजस्विनंकरोतितथामहोग्राअतिभूरा मतिर्भवेत्आदि
मःप्रथमशालकोवनिताभ्रातानकुतःसोदरःस्वभ्रातापिनभवेदित्यर्थःतथाविक्रमक्रियमाणोद्यमविपाकेफलकालेतुच्छला
भोभवेततुच्छःस्वलोलाभोयस्येति९यदिमध्यभावेदशमेनोमंगलस्तस्यकलेकिंमद्रुलमपितुखस्यभोमएवकल्याणकार्येसा
दितिअतिशयोक्तिःतथाजनैर्भूतैर्भूयतेबहुभृत्यःस्यादित्यर्थःअसौनरःस्वतएवस्वाद्यमादेवसिद्धःसपन्नकार्योवतंसीयते

महोग्रामतिर्भाग्यवितंमहोग्रंतपोभावगोमंगलस्तंकरोतिभवेन्नादिमःश्यालकःसोदरोवाकुतोविक्र
मस्तुच्छलाभोविपाके९कुलेतस्यकिंमंगलोमंगलो नोजनैर्भूयतेमध्यभावेयदिस्थात्स्वतःसिद्धयेवावतं
सीयतेऽसौबरकोपिकंठीरवःकिंद्वितीयः१०कुजंपीडयेत्प्राभगोऽपत्यशत्रून्भवेत्सन्मुखोदुर्मुखापिप्रता
पात् धनंवेद्धतेगोधनैर्वाहनैर्वासकृच्छून्यतार्थेचपैशून्यभावात्११

लोकेषुमंडलायतेतथावराकोटीनकुलोद्भवोपिद्वितीयःकंठीरवःकिंसिहतुल्यपराक्रमःस्यादितिभावः१०लाभगःकुजो
भोमअपत्यानिचशत्रवश्चतानपीडयेत्तथादुर्मुखःआक्रोशकोपिप्रतापानेजोधिकत्वात्सन्मुखोलाकदर्शनीयवत्क्रो
भवेत्गोधनैर्वाहनैर्वानिमिनेस्तेरथगोश्वादि व्यापारेण धनपैशून्यभावाच्चगुणीतिलोकप्रसिद्धादर्थेपूयताद्रव्यगतिनाच

5

शताक्षोपि न त्सप्ततो लोहघातेः कुतो ह्यदशे र्थस्य नाशं करोति मृषा किं वदंती भयं दस्युतो वा कलिं पारधी हेतुदुः
खं विचिंत्यम् १२ बुधो मूर्तिगोमार्जयेदन्य रिष्टे वरिष्ठा धियो वैखरी चृत्तिभाजः जनादिव चामीकरी भूतदेहाश्चिकित्सा
विदो दुश्चिकित्सा भवंति १ धने बुद्धिमान् बोधने बाहुतेजाः सभासंगतो भासते व्यास एव पृथूदारा ता कल्पवृक्षस्य तद्वद्बुधे
भण्यते भोगतः षट्पदोयं ॥२॥

तेजनादिव्यचामीकरीभूतदेहाउत्तमस्वर्णनिभशरीरश्चिकित्साविदोभिषग्विद्याकुशलावैखरी
रीचृत्तिभाजोवैखर्णीलेखनव्यवहारेणवृत्तिकुडुंबयोषणादिकानांभजंतितेअथवावैखरीचृत्तिमाश्रिताडुश्चिकित्सादुःसाध्याभवन्ति
धनेद्वितीयभावेवधेसत्ययंनरोबुद्धिमान्वाहुतेजाभुजप्रतापवान् सभासंगतःपंडितसमाजस्योआसएवभासतेशेभनेइतिरूपका

रः भोगतः ॥२॥

后

रामः

षड्पदोभ्रमरः सर्वभोगविषयरसग्राहीत्यर्थः तद्वत्कल्पवृक्षस्य पृथुदारता बहुदातशक्तिमत्त्वं बुधैः पंडितैर्भरण्यते वार्यते २ तृतीये बुधे सति वृष्णि
 जापरायजीविनां मित्रतया लेहेन पराणकृतां क्रयकारोराणां वृत्तिं च नृद्वारं शैल्यनिभजतीति सप्तमोक्तः विनीतः शीलवान् स नृद्वेश्च मासव
 श्यानां धिया स्वबुद्ध्या वशित्वं वशकारित्वमुपैति अनुजैर्भातभिर्लतावान् वल्लीभिर्दुर्मदवाश्रितो वेष्टितोति भोगं बहुविषयानुभवं भजेत्वा
 अमंतरार्थः भोगानंतरमंते वयसि सन्यसेत् स्यजेत् विषयानिति शेषः यद्वा सहजे लतावदाश्रितः संकटे प्राप्ते विषयान्ते वेदित्यन्वयः

वृणाडिभ्रतापरायकृद्वितशीतो वशित्वं धिया दुर्वशानामुपैति विनीतोति भोगं भजेत् सन्यसेद्वा तृतीयो नु
 जैराश्रितो लतावान् ३ चतुर्थे चरे चंद्रजम्बारुमित्रो विशेषाधिकृद्भूमिनाथांगगस्य भवेत्स्वखकोलि
 रस्यते वातदुक्तं तदाशापरैः पैतृकं नो धनं च ४ वयस्यादि मे पुत्रयर्भोनेति सुद्वेष्टस्य मे धार्यसंपादयित्री ॥

३ चन्द्रजोषु धोयदि चतुर्थे चरे तदा चारुमित्रः सुहृद्भूमिनाथांगगस्य राजद्वारस्य विशेषाधिकृत्सर्वीध्यशोलेखकः शोभनवर्णले
 खी भवेद्वा अथवा तदा शोभनवर्णलेखी भवेद्वा अथवा तदाशापरैस्तदाश्रिता गलेखाधिकारिभिस्तदुक्तं तनुस्वनिर्गतवाक्यं लि
 ख्यते इति लिङ्गार्थे लङ्चतुमः पैतृकं पित्रोपाहितं धनं नो भवेत् पितृधनानामनन्त्यादित्यर्थः ४ पंचमे रोहिणे रोहिण्ययत्नं ॥

च. च. ५ बुधास्तितस्यादिमेवयसिपुत्रगर्भातिष्ठतस्माज्जातश्चान्निभयेत् स्वपत्यवास्यात् मेधाबुद्धिर्यस्येवावित्रोद्रव्याजगत्तत्तु
 ६ साभिचारमभिचारैर्मौणोच्चाटनादिभिः सहवर्तमानं केतवच्छलं कियद्परिमितं विद्यत इति बुधेर्होतृविद्भिर्भण्यते कथ्यते इत्यर्थः
 ५ बुधेशनुभावे षष्ठ्येसांतिजनानां विरोधो जनेः कलहः रिपूणां निरोधः प्रसह्यकारणं गृहस्थापनं अनिलानां अवरोधो वायु
 नावहको मृद इत्यर्थः यतीनां सन्यासिनां प्रबोधो ज्ञानं संभवेदस्येति शेषः तथा सनरो निधीनां द्रव्याकराणां सद्भयं व्यवहरति
 बुधे भण्यते पंचमेरौ हि रोये कियद्विद्यते केतवस्याभिचारं ५ विरोधो जनानां निरोधो रिपूणां प्रबोधो यतीनां
 च रोधो निलानां बुधे सद्भये व्यावहारेति धीनां वलादर्थकृत्संभवेच्छनुभावे ६ सुतः शीतगोः सप्तमे संयुव
 त्या विधते तथा तुच्छवीर्यं च भोगे अनस्तंगतो हेमवद्देहेशोभानशक्नोति तत्संपदो बानुकर्तुं ॥ ७ ॥ ॥
 विदधातीति सः वलात्स्वसामर्थ्यादर्थकृद्द्रव्योपार्जकः संभवेत् ६ सप्तमेन स्तंगते उदिते शीतगोश्चंद्रस्य सुते पुत्रे बुधे युवत्यास्त्री
 सन्मुखं परंतु भोगे रतिसमये तुच्छं सत्यकालस्यापि वीर्यं वीजं च विधते तथा हेमवत्सुवर्णं तुल्या देहशोभां शरीरकांतिं तत्संपदः
 स्वश्रियो वा अनुकर्तुं मनुविधातुं न शक्नोति न समर्थो भवतीत्यन्वय इति शेषः तस्य कांतिर्लक्ष्मीर्वा इति श्रेयास्यादित्याशयः

रं ध्रुगे अष्टमस्य राजपुत्रे चंद्रसुते सति शतं जीविनः शतायुष इह स्वदेशे देशांतरे च विश्रुता विख्याता स्ते नरानृपा द्राक्षः सकाशमिदं
क्रयाद्वावहारान्निधानं द्रव्यं संचयं युवत्युद्रवं कीडनं स्त्रीकेलिमंतर्मनसि प्रीति सुखं लभंते प्राप्नुवन्ति ८ धर्ममेवमवस्थे
बुधे अतिश्रीमान् धर्मशीलो दीक्षितः सामयाजी स्वर्धुनी स्नातको गंगास्नानं वीती भानुवत्कुलोद्योतकृत्स्ववंशप्रकाको

शतं जीविनो रं ध्रुगे राजपुत्रे भवन्ती ह देशांतरे विश्रुता स्ते निधानं नृपादि क्रयाद्वा लभंते युवत्युद्रवं कीड
नं प्रीतिमंतः ८ बुधे धर्मगे धर्मशीलो तिधीमान् भवेद्दीक्षितः स्वर्धुनी स्नातको वा कुलोद्योतकृद्भानुवद्
भूमिपालात्प्रतापाधिको वा धकी दुर्मुखानां ९ मितः संवदेनो मितं संलभेत प्रसादादिवैकारि सौराज
वृत्तिः बुधे कर्मगपूजने यो विशेषात्पितुः संपदो नीतिदंडाधिकारत् १० विना लाभभावे स्थिते शजातं नला
भोनला वण्यमानं नृण्यमस्ति ॥

भूमिपादानृपादपि प्रतापेनाधिको दुर्मुखानां मुखरदुर्जनानां वा धको हिंसको भवेत् ॥
९ कर्मगे दशमस्य बुधे पितुः संपदो विशषात् पूजनीयो लोकमान्यनीतिदंडाधिकारत् प्रसादादिवैकारि निग्रहानुहव्रती सौरा
ज्यप्रभराज्यत्वे वृत्तिर्भवहारशीलो यस्य सः मितं संवदेन वाचालः स्यात् नो मितं अपो मितं अर्थादि व्यावराधादि संलभेत १०
लाभभावे स्थितं भेशजातं तारापतिपुत्रं विना नलाभोद्भव्यादिर्नलावण्यं ॥

च.चि.

११

सुतेविद्यमानेसहायभूतेपिनिदानेपरिणतस्यैवभूतिर्व्यनसमृद्धिर्भवेदितिप्ररोधः ५ रिपौषहेवाक्यतोजीवेरुजातोरोगपिदि
नोपिशत्रुहंतत्वंशत्रुहननस्यमर्थमेतिप्राप्नोतिबलादुद्धतोरोगोतस्यकोजेतानकोजेतानकोपिपराजयकर्तेत्यर्थःमहिष्यादि
भिःशमीभोगंभाववेतायस्यसतथामातुलानानतच्छर्मजनन्यामातुःरुजोरोगाःसंभवेयुः६जामित्रभावेसप्तमेयस्यगुरुः
तस्यवह्नीमतिःविभूतिश्चधनादिसमृद्धिर्वह्नीबहुलाभामिनीनाकामिनीनारतिःप्रीतिःसुरतेअवह्नीस्वल्पागर्वहृद
निदानेसुतेविद्यमानेपिभूतिःफलोपद्रवःपक्वकालेफलस्य ५ रुजातोर्जनन्यारुजःसंभवेयूरिपौषाक
तोशत्रुहंतत्वंमेतिबलादुद्धतःकोरोगोतस्यजेतामहिष्यादिशमीनतन्मातुलानाम् ६ मतिस्तस्यवह्नीविभूतिश्च
वह्नीरतिर्वैभवेभामिनीनामवह्नी गुरुर्वर्गकृद्यस्यजामित्रभावेसपिंडाधिकोखंडकंदर्पएव ७ चिरंजीवसैत्ये
तकेचैवगेहेचिरस्थायिनेतद्गृहंतस्यदेहं चिरंनोभवेत्तस्यनीरोगमंगंगुरुर्मृत्युगोपस्यैवैकंरुगंता॥८॥
पिमानवान्सापिंडाधिकागोत्रजैःसवलअखंडसौंदर्यादिगुणपूर्णाःकंदर्पःकामएवभवेदित्यस्यसर्वत्रान्वयः ७ यस्यमृत्यु
गोऽष्टमस्थोगुरुःसनरःपैतृकेगेहेपितृगृहेचिरंचिरकालंनोवसेन्नतिश्चेत्तवैकंरुगंतादेहंतेविष्णुलोकगामीवपुरेव
कारेप्यर्थेतस्यदेहशरीरमपिनातद्गृहंकृतमपिगृहेनचिरस्थायिवहुकालमेकैत्रावासश्चिरंजीविबानेत्यर्थः॥८॥

राम

११

तथा तस्यांगं निरोगं रोगरहितं चिरं नो भवेत् ८ धर्मगेन वमस्ये गुरौ भूमीपते बह्वभामदालस्यता प्रदना नववाधेना लस्येन च
धर्मवैगुण्यकारी संध्यावंदनदिनित्यकर्मणोपिलोपकरेति शेषः ९ ध्वजामंडले ध्वजाशोभिते जगद्धोसभास्थाने चित्रश
लं नानाचित्रसहिता शालास्त्रीद्वारकाग्रहायस्मिंस्तन्मंदिरं भवनं पूर्वजेभ्योपितुस्तेजोधिकत्वं प्रतापाधिकत्वं उभयेभ्यो
पि स्वस्पतेजस्वित्वं वा स्यादिति शेषः तथा पुत्रकानां कर्मणा सुखेन न तु ह्येन भवेत् सुतद्वेषा स्यादित्यर्थः प्रत्यहं प्रतिदिनं प्र

चतुर्भूमिकंतद्गृहंतस्य भूमीपतेर्वह्न्यभो वह्न्यभा भूमिदेवाः गुरौ धर्मगे वा धवाः सुर्विनीताः सदा लस्यता ध
र्मवैगुण्यकारी ९ ध्वजामंडपे मंदिरं चित्रशालं पितुः पूर्वजेभ्योपितेजोधिकत्वं न तु ह्येन भवेच्छ्रमणा पुत्रकानां
पचेत्प्रत्यहं प्रस्थसा मुद्रमन्नम् १० अकृप्यं चलाभे गुरौ किं न लभ्यं वदंत्यसृधीं मंतमन्ये मुनीन्द्राः पितुर्भार
भृत्स्वांगजास्तस्य पंचपरार्थस्तदर्थो न चेद्देभवाय ॥ ११ ॥

परिमितमन्नं तन्महानसं पचेत् बहून्भोजयेदिति भावः इदं फलं दशमे गुराविति प्रकरणात् ज्ञेयम् अथवा ध्वजामंडप इत्य
त्र गुरौ कर्मगे इति वा पाठः १० लाभे गुरुश्चेत्किं मकृप्यं स्वर्णं स्वर्णादिनलभ्यं अपितु सर्वलभेत् अन्ये प्रसिद्धा अष्टमुनी
द्रा इन्द्रादयो वैयाकरणास्ते धीमंतमस्य वधानं वा वदंति पितुर्भारिभृत्पितुः पोषकस्तस्य स्वांगजाभोरसपुत्राः ॥ ॥

च. वि. पंचसुः तदर्धतर्द्धतपश्यः अन्यभोगायनर्धे भवायदानधर्मभोगार्थेन भवेदित्यर्थः कार्यसंपत्त्यादिति भावः पितृभारभत्वे स्व
वर्गीयसमिति पाठो वा ११ यस्य ज्येष्ठादृशजो वज्रैतस्य सामिमाने सगवे सद्योपिको दृशयशोपित्वयश एवापरषां वंच
नियामतिः सा कीदृशी किंतु कुवेर एव येनार्थस्य परमार्थरूपपरलोकस्य नाशो दृष्ट्या द्रव्यहानिर्वासी कीदृशो विधिरविधिरेवे
त्यर्थः तेन यः सर्वगबंधुविषयकमयः परवंचकता अविधिना द्रव्यत्याग एव एते भवेयुः १२ इति च मत्कारचिंतामणौ गुरोस्तत्वा

यशः कीदृशं सद्योपे सामिमाने मतिः कीदृशी वंचना चेत्परेषां विधिः कीदृशोर्थस्य नाशो हियेन त्रयसो भ
वेयुर्मये यस्य जीवः १२ समीचीनमंगं समीचीनसगः समीचीनवह्मंगना भोगयुक्तः समीचीनकर्मा समी
चीनशर्मा समीचीनशुक्रो यदालग्नवर्ती १ मुखं चारुभाषं मनीषापि चार्वा सुखं चारुचारुणी वा सा सितस्य

दिहादृशभावफलानिः अथ भूगोस्तत्वादिहादृशफलम् यदा समीचीनस्थानादिषट्कलाढ्यः शुक्रो लग्नवर्ती तदा गंसुंदरं स
मीचीनसंगः सात्संगः समीचीनानां सौंदर्यचतुर्यादिगुणयुक्तानां वह्मंगनां वह्मस्त्राणां भोगेन युक्तः समीचीनानि विद्युक्तानि
कर्माणि यत्तदानीनियस्य स समीचीनानि इह परत्र वा विषयभोगात्मकतत्कर्मफलानियस्य स भवेदिति शेषः १ यस्य कु
ंडं वस्थितो धनस्थः पूर्वदेवस्य पूज्यः तस्य मुखं चारुभाषं सुवारीकं मनीषापि चार्वा कुशग्राधर्मिहा वा सुखे ॥ ॥ ॥

विषयजंचारुनानाप्रकारः वासांसिचारूणिविविधानि कुडुंवेन स्वजनेन किंचारुशोभान् अपितु न किंचित् चार्वांगीकामः सुविनिता
मिलाषः स्नातसुरिति पथासंभवंशेषः २ यस्य दुश्चिक्कगस्तत्तीयस्थादानवानागुरुः शुक्रस्तस्य स्त्रीजने रतिः प्रीतिर्णो वंधुनाशः
किमुतत्सुखं तथा पुत्रसौख्ये पूर्णो जातमनोरथो न सेनापतिरपि दानसंग्रामकाले कातराः शूरो भवेदिति सर्वत्र शेषः ३ यस्य तु र्येभा
वे चतुर्थे असुरेज्यो भगुः समहित्वे उत्सवित्वे पूज्यत्वे वाऽधिको भवेत् रुष्टतुष्टैः क्रुद्धैर्दयालुभिर्वा निजैः स्वीयैरपरैश्च जनैः कियते।

कुडुं वस्थितः पूर्वदेवस्य पूज्यः कुडुं वेन किंचारु चार्वांगीकामः २ रतिः स्त्रीजने तस्य नो वंधुनाशो गुरुर्यस्य दुश्चि
क्कगो दानवानां न पूर्णो भवेत् पुत्रसौख्ये पि सेनापतिः कातरे दानसंग्रामकाले ३ महिलेधिको यस्य तु र्येऽसुरेज्यो ज
नैः कि निजैश्चापरैरुष्टतुष्टैः कियतो षये जन्मतः संजनन्या अधीनार्पितो पायनैरेव पूर्णः ४ सपुत्रेपि किं यस्य शुक्रो
न पुत्रे प्रयासेन किं यन्न संपादितार्थः ॥ ५ धीनैः स्वाश्रितजनैरर्पितो पायनैर्दत्तो पहारैरेव पूर्णस्तु प्रजन्मतः स्वजन्मारभ्यमा
तुः कियदि परिमितं सत्सुखं पोषयेदतिशयेन कुर्यात् ४ यस्य पुत्रे पंचमभावे शुक्रान सपुत्रेपि किं पुत्रजन्मफलनेत्यर्थः येन न संपा
दितोर्थः तेन प्रयासेन परिश्रमेणापि किं सुदुर्कं विशिष्टतरफलं ऐश्वर्यादिरूपं उदरतृप्तिमनः संतोषरूपं वविनामंत्रमिष्टाशनाभ्यामंत्र
जपेन मिष्टा॥ हारेण वा यदध्ययनात्कवित्वेकाव्यकरणो मतिः न चेत्तेनाधीतेनापि किं अर्थो त्यचमेषु क्रे सफलं पुत्रजन्मार्थानकप्रयत्न

हे नव्यकारको मंत्रजपस्तुतिमगस्तोत्रकारको तमने जनसा नग्रीका व्यकारसा तान व्योध्ययने च भवेदित्यर्थः ५ सदादानवेजे सुधासिक्तशत्रुर्व्ययः शत्रुगे
स्थसुधासिक्तश्चमृतसेवितः अमरवद्दृढः अनिवारणीय इति यावत् स्वयं यो द्रव्यत्यागस्तौ चोत्तमौ भवेतां स्वतो जातिगुणक्रियाभिः अ
होरिपुसन्मार्गद्रव्यव्ययश्च भवेदित्यर्थः च पुनः संपादितं कृत्यं कार्यं विपद्येत न श्येत मंत्रतः कुमंत्रात् पेत्संतापमाप्नुयात् पूज्यादुरोः पू
जया वा सौख्यं न धत्ते ६ कलत्रे सप्तमस्थे शुक्रे सति कलत्राद्वनितायाः सुखं कलत्राच्छ्रेणि प्रदेशान्ने सुखं कटि व्यथा भवेदित्यर्थः

त्युदकीं विनामंत्रमिष्टाशनाभ्यामधीते न किंचित्कवित्त्वेन शक्तिः ५ सदादानवेजे सुधासिक्तशत्रुर्व्ययः शत्रुगे
चोत्तमौ भवेतां विपद्येत संपादितं चापि कृत्यं तपेन्मंत्रतः पूज्यं सौख्यं न धत्ते ६ कलत्रे कलत्रात् सुखं नो कलत्रात्क
लत्रंतु शुक्रे भवेद्दल गर्भं विलासाधिको गण्यते च प्रवासी प्रयासाल्पकः केन मुह्यति तस्मात् ७ जनः सुद्रवादी चिरं चारु
जीवेच्चतुष्पात् सुखं दैत्य पूज्यो ददाति जनुष्यष्टमे कष्टसाधो जयार्थः पुनर्वर्द्धते दीयमानधने ८ ॥ कलत्रश्रेणिभार्ययो रित्य

मरकोशात् कलत्रं स्त्रीरल गर्भा सपुत्र गर्भा भवेत् विलासाधिकोऽति क्रीडः प्रवासी विदेशे गमनशीलः प्रयासाल्पकः स्वल्पोद्यमो गण्यते
तथा केन वा तस्मात्पुरुषान् न मुह्यति तच्चातुर्यमोहिताः स्मरुत सर्वे ॥ ७ ॥ जनुषि जन्म समये अष्टमे दैत्य पूज्यः शुक्रश्चतुष्पदां गोश्वादीनां सुखं ददाति
तुथा सुद्रवादी दुष्टवक्ता चिरं बहुकालं चारु सुखेनैव जीवेत् जयो अर्थश्च कष्टसाधो यत्नेन साध्यः धनं उत्तमं लेना धर्मणा यदीयमानं पुनर्वर्द्धते ८

त्रित्रिकोणेनदमेभृगोतल्लगरेकेपुरुषायेपोरःपुरवासिनःकुसीदेनवृद्धिजीविकयावृद्धिनददीरन् नकेतत्परेतदधमर्णव्यतिरिक्तान
संतीत्यर्थःतस्यातस्यधर्मध्वजादेर्दंभिकत्वाद्देतोर्गृहंज्ञायतेमसिद्येतिशेषःसहोत्थादिभिर्भ्रातृभृत्यैःसौख्यशरीरसुखचभवेदिति
शेषःधर्मध्वजोलिंगवृत्तिरित्यमरःलिंगंतद्वर्मिवेषधारिणं ८ कर्मगोदशमस्थोभृगुर्गोत्रवीर्यवशवीजांसंतानवीजंकिंनानह
राद्धिआत्मीयःस्वकीयएवभ्रमोनीतिविस्मरणरूपप्रित्तविशेषपक्षयार्थद्रव्यनाशायनवाकिंप्रत्यहंविप्रवृत्त्याब्राह्मणजीविकया

भृगोत्रित्रिकोणेपुरेकेनपोरःकुसीदेनयेवृद्धिमस्यैददीरन् गृहंज्ञायतेतस्यधर्मध्वजादःसहोत्थादिसौख्य
शरीरेसुखञ्च ८ भृगुःकर्मगोत्रवीर्यसुराद्धिस्यार्थंभ्रमःकिंनआत्मीयएवतुलामानतोहारकंविप्रवृत्त्याजनं
उर्वरैःप्रत्यहंवाविवादात् १० भृगुर्लाभगोलाभदोयस्यलग्नात्सुरूपंमहीपंचकुर्याच्चसम्पत्कलसत्कीर्तिसत्पानुरागं
गुणाढ्यमहाभोगमैश्वर्ययुक्तंसुशीलं ११

जनाढ्वरैःप्रतिहार्यस्थापितपारिषार्थकैर्विवादाद्धारकंसुवर्णतुलामानतःशत
पलपरिमितंनवाकिमपितुल्यफलं सर्वस्यादेवाजानकीयप्रवृत्तिरितिपाठेतुलामानतःसकसमानेनजानकीयपित्तसंवन्धिनीप्रवृत्त्या
वृत्तिर्नकिं १० यस्यलग्नात्लाभगएकादशस्थोलाभदोद्रव्यलाभकारीभृगुस्तनरंसुशीलंगुणाढ्यगुणैर्युतंलसत्कीर्तिसत्पानुरागंकी
र्तिसत्यवाक्यलोकंरंजनादिभिःशीभितंमहाभागंपुनस्तमभाष्यवतंऐश्वर्ययुक्तंप्रभुत्वाढ्यमेतादृशंसम्पद्वहीपंरजानंकुर्यात्बलतारतम्यात्

॥ ११ ॥

द्वादशेति तः सुतोः शोकेलिसत्कर्मशर्मगुणानां च कीर्तिः स्वयं मित्रवैरंजनानां विरोधं कनहं सदा क
 रोति तथा कदापि चितमेति धनं प्राप्नोति पित्रं विलीयेत लीनस्यात्कफाधिकं स्यादित्यर्थः नित्यमिति क्वचित्पाठः सुगमः १२ इति
 च मत्कारचित्तामणौ भृगोस्तन्वादिभावफलम् अथ शनेस्तन्वादिद्वाद्वाभावफलान्याह तनुस्येलग्नगेऽर्कजेशनोधनेनाति
 पूर्णः अतितृष्णसंतोषहीनविषादि अप्रसन्नस्थलदृष्टिः सूक्ष्मविचारसमर्थः दृष्टिजं विषं दृष्ट्वैव रिपुनाशकः आधिमानसंदुः

कदाप्येति विजं विलीयेत पितं सितौ द्वादशेकेलिसत्कर्मशर्मगुणानां च कीर्तिः स्वयं मित्रवैरंजनानां विरोधं सदा
 साकरोति १२ धनेनाति पूर्णोति तृष्णो विषादी तनुस्येर्कजे स्थलदृष्टिर्नरः स्यात् विषं दृष्टिजं त्वाधिकृद्वाधिबाधा
 स्वयं पीडितो मत्सरावेश एव १॥ सुखापेक्षया वर्जितो सोऽकुण्डं वात्कुण्डं वेशनो वस्तु किं किं न भुंक्ते समं वक्ति मित्रेणति
 त्वं वचोपि प्रसक्तिं विना लोहकं कोलभेत् २॥

स्वकरोतीति दृग्वाधिबाधावातदापीडामत्सरावेशः परोत्कर्षी सहिष्युः स
 न स्वयमेव पीडित उद्देगवान् स्यात् १ कुण्डं वेद्वितीये शनौऽसौ पुरुषः सुखापेक्षया सुखलाभेच्छया कुण्डं वात्स्यजनाद्वर्जितो विमुक्तः अन्य
 देशप्राप्त इत्यर्थः किं किं वस्तु न भुंक्ते अपितु सर्वविषयभोगवान् स्यात् तथा प्रसक्तिं परिचयं विना लोहकघटितं शस्त्रपातादि अष्टधा
 तुवासुवर्णवाहिरण्यलोहमित्यादि निघट्टकैः कोलभेत् किं स एवेत्यर्थः मित्राणि सत्यं सार्द्धं तिक्तं दुःसहं वचोवाक्यं वक्ति वदंति २

ततो येशनौ जनात्सह जादे रुद्यमात्पराक्रमञ्च चित्तं मनः शीतलं शान्तं नैव जायते भाग्यं लाभाद्यदृष्टं अविघ्नं विघ्न रहितं कर्हि चित् ॥
कदापि नैव भवेत् युक्तभाषी मितवक्ता दृढाशोऽचलतृष्णाः अतएवा सुखी सत्कृतोऽपि दुर्मुखो मुखरो भवेत् ३ चतुर्थेशनौ पैतृकं
पितृसंबन्धि धनं मंदिरं गृहं दूरं याति नास्य स्वगृहं हस्तगं स्यात् ॥ बंधुवर्गपवादो बंधुनिंदा गृहे वाहने हानयोगा शा गृहहानिर्वाहन
हानिश्चापि तुर्मातुश्चापि संतापकारी वात रोगी स्यादिति शेषः ४ पंचमेशनौ प्रजाहेतुदुःखी संताननिमित्तकैः शमागी विभूतिर्द्धनसमृ

ततो येशनौ शीतलं न वचित्तं जनादुद्यमाज्जायते युक्तभाषी अविघ्नं भवेत् कर्हि चित् नैव भाग्यं
दृढाशो सुखी दुर्मुखः सत्कृतोऽपि ३ चतुर्थेशनौ पैतृकं याति दूरं धनं मंदिरं बंधुवर्गपवादः पितु
श्चापि मातुश्च संतापकारी गृहे वाहने हानयोगा वात रोगी ४ शनौ पंचमेश प्रजाहेतुदुःखी विभूतिश्चला तस्य
बुद्धिर्न शुद्धा रतिर्देवते शब्दशास्त्रे न तद्वत्कलिर्मित्रतो मंत्रतः क्रोडपीडा ५ ॥ द्विश्चला अस्थिरा बुद्धिर्न शुद्धा

टिलेत्यर्थः देवते देवविषये धर्मशास्त्रे धर्मप्रतिपादके वेदस्मृत्यादौ न रतिः प्रीतिर्विश्वास इति यावत् तद्वन्मंत्रतो विचारविषयं मित्रतो मित्रे
णाकलिः कलहः क्रोडपीडा कुक्षिविषये क्लेशस्तस्य स्यादिति शेषः ५ यस्य षष्ठेरिषु भवेनेद्धनस्य सूर्यस्य पुत्रो यदि भवेत् तस्यारेः शत्रोर्भूयते रा
जश्चौरतः सकाशाद्भीतयः किमपि तु वलेनेत्यर्थः युद्धे रोगादे योद्धा प्रतिवादी सन्मुखो न भवेत् बलाद्बुद्धितः कोरोगो तस्य जेता इति वा पाठः

सुगमार्थः माहिष्यादिकसारमप्रभृतिबुध्यासुखमातुलानां विनाशश्च न वेत् ६ शनौद्युनगे सप्तमस्य सुदारः शोभनस्त्रिभुवः पातुगि
सुहितकारिचारुविज्जं अन्यायवर्जितं धनं चिरं बहु कालेन सहेतुसुखं न भवेदित्यर्थः दंपतीस्त्रीपुरुषावपि रोगयुक्तौ स्यातामिति शेषः त
था अनुत्साहतः तापकृत् निरंतरं अनुत्साहीहो ॥ न चेताहीनं चेतोमानसं यस्य सः विकलः अकिंचित्करः लोलुपः अति तृष्णाः कुतो वीर्य
वान् स्यादिति सर्वत्र संबन्धः ७ रं धगे अष्टमस्य शवनौपाधिकानामुपाधिरहितानां जनावियोगः सत्संगाभाव इत्यर्थः धनानां विनाशो

अरे भूपते श्वोरतो भीतयः किं यदीनस्य पुत्रो भवेद्यस्य शत्रौ न युद्धे भवेत्सन्मुखस्तस्य योद्धामहिष्यादिकं मातुला
नां विनाशः ६ सुदारानमित्रं चिरं चारुविज्जं शनौद्युनगे दंपती रोगयुक्तौ ॥ वियोगो जनानां त्वनौपाधिकानां
विनाशो धनानां सकोयस्य न स्यात् शनौ रं धे ग व्याधितः सुदृदर्शितद्रे ज नः कैतवं किं करोतु ८ मतिस्तस्य
तिक्तानतिक्तं तु शीलं रतिर्योगशस्त्रे तु गुणो राजसः स्यात् सुहृद्गर्गतो दुःखितो दीनवृद्धाशनिर्धर्मगः शर्मकृत्स

यस्य न स्यात् सकः तथा व्याधितः सुदृदर्शी परदोषान्वेषी तदग्रे न्ये ज नः कैतवं धूर्तता किं करोतु महाधूर्तोऽतिधूर्तवित्प्यादिति भावः ८
शनिर्धर्मगो नवमस्य श्वेतस्य मतिस्तिक्ता विषयविरक्ता शीलं तु नतिक्तं कदु कं योगशस्त्रं प्रतिपादिकं ग्रन्थे रतिरभ्यासो राजसो गुणो र
जः प्रकृतिर्दीनवृद्धा एते दीनामित्रवंधुवर्गा इत्यं रूपया सुहृद्गर्गतो दुःखितः कृपालुत्वात्तिवन्नमना अत एव शर्मकृत्सर्वेषां सुख
कारि स्यात् संन्यसेहायतिरेव वा स्यात् ९ यस्य कर्मगादशमस्यो मंदस्तस्य माता कृगीमातुरभावेन तस्या एव दुग्धपानं स्यात् बाहुरेव स्व

भुजएवधनोपार्जकत्वेनपितावात्यएवतत्पित्रोर्नीशोभवेदितिभावः तथाआधिपत्यात्कोष्ठयालत्वादेर्हेतोर्वृथानिकारणंसर्वतः
सर्वेषुलोकेषुदृष्टकर्मताडनदंडनादिशनैः क्रमेणविग्रहेजयः सर्वसुखमेधतेवर्द्धनेजीविकाजीविनवृत्तिस्तुस्वल्पचेतनत्वादिति
भावः १० सुवाचार्थदशमस्थशनेर्मतांतरमाह व्योमगेदृदशमस्थशनौमातासुखंविंदतेकिंपित्राजनकेनचशैशवंशिशोर्भवंवालक्री
डनादिदृश्यतेकिंउतनेत्यर्थः तथातत्पित्रास्यापितोनिधिर्द्रव्याकरः स्वयंवापितासुवीजेरुत्पादिताकृषिश्चदृश्यतेदृश्यनिमित्ते

अजातस्यामातापितावाहरेववृथासर्वतोदृष्टकर्मआधिपत्यात् शनैरेधतेकर्मगः शर्ममंदोजयोविग्रहेजीविकानां
तुमस्य १० शनौव्योमगेविंदतेकिंचमातासुखंशैशवंदृश्यतेकिंतुपित्रानिधिस्थापितोवापितावाकृषिश्चप्रणश्येद्भु
वदृश्यतेदेवतोवा ११ स्थिरंविजमायुःस्थिरंमानसंचस्थिरंनैवरोगादयोनिस्थिराणिअपत्यानिशूरःशतादेकए
वप्रपंचाधिकेलाभगेभानुपुत्रे १२ व्ययस्ययदासूर्यसूनौनरः स्यादशूरोथवानिस्त्रयोमन्दनेत्रः प्रसन्नोवहि
र्नोगृहेलग्नमश्रव्ययस्यारिपुध्वंसकृद्यत्तभोक्ता ॥ १२ ॥ नस्वचक्रपरचक्रादिनादेवतोजलाग्न्यादिभयेनवाधुवंनि

श्रितंप्रणश्येत् १० लाभगेभानुपुत्रेवित्तंस्थिरंनिष्प्रलमायुः स्थिरबहुलंमानसंचस्थिरंस्वस्थंरोगादयोनिस्थिराण्यारोग्यंस्यादित्यर्थः
अपत्यानिसंमानानिनिस्थिराणिसंज्ञानशोकः स्यादितिभावः शताच्छतसंख्यमनुव्यभ्योपिप्रमत्ताधिकः रागद्वेषोपायेर्विशिष्टएकोमु
रत्यःशूरश्चस्यात्सुरितियथार्थशेषः ११ व्ययस्यद्वादशगेयदासूर्यसूनौशनौ अशूरः कातरोननिर्भयः निस्त्रयोनिर्लज्जः मन्दनेत्रोमद

रामः वरिः परदेशे प्रसन्ना गृहे नाप्रसन्न इत्यर्थः चपनलीं धौलप्रनायो नमो ह्यदशस्यानगतः सगरिषु ध्वं मकृतशुभता प्रकृतः य
 ज्ञभोक्ता यज्ञद्रवेन वेभवसमाह्वारतिशेषः १२ इति च भक्ताराचितामोणयकायाशनस्तन्वादिद्वादशभावफलानि अथ राहास्तन्वादिना
 वफलं यस्य लग्ने तमोराहुः सनरो भग्नारि वीर्यः पराजितशत्रुः स्ववाक्पालने परेषां प्रतापात्स्वतेजसान समर्थः परेषां प्रभावात्स्वान्
 स्वातिशयान्पराथाश्रव आच्छादयेत् आत्मसाधनं कुर्यात् भूरिदारो बहुस्त्रीकोपि कलत्रे स्त्री विषये अघृतिं असंतोषयायात्
 स्ववाको समर्थः परेषां प्रतापात्प्रभावात्समाच्छादयेत्स्वान्पराधीन् तमो यस्य लग्ने स भग्नारि वीर्यः कलत्रे
 घृतिं भूरिदारोपियायात् १ कुटुंबे तमो नष्टभूतं कुटुंबं मृषाभाषितं निर्भयो वित्तपालः स्ववर्गप्रणाशो भ
 यंशस्त्रतश्चेदवश्यं परवलेभ्यो लभेत्यारवश्यम् २ न नागो यसिंहो भुजो विक्रमेण प्रयाति हसिंही सुते तत्समत्वं ॥

कामाधिकः स्यादिति भावः १ कुटुंबे द्वितीये तमोराहुश्चेत् कुटुंबं स्वबंधुजनं नष्टभूतं दुर्जनं अतएव त्वलेभ्यो दुष्टजनेभ्यो हेतो रवश्यं पा
 रवश्यं पराधीनत्वे कारणं हनिवासित्वं वा शस्त्रतोभयं च लभेत् तथा मृषाभाषितं मिथ्याभाषितं निर्भयो भयरहितो वित्तपालो द्रव्यरक्षकः
 कृपण इति यावत्स्ववर्गप्रणाशो बंधुनाशो भवेदिति शेषः २ इह जन्मनि तृतीये सिंही सुते राहो भुजा विक्रमेण बाहुबलेन नागो हस्ती अ
 थवा सिंहस्तत्समत्वं तुल्यतानं प्रयाति जगन्त्रै लोकां सो दरत्वं भावभावं समेति तथा भाग्यं प्रयातोऽपि प्राप्तभाग्योऽपि यत्नहेतुः यत्नस्योद्य

महेतुः कारणाङ्गुतः कथं स्यादलाभो भवेदित्यर्थः ३ चतुर्थे असुरो राहुश्चेन्मातृनैरुज्यदेहो मातुर्देहारेण कथा स्यान्नेत्यर्थः हृदि ज्वालाया
मनसं तापेन वहिः शरीरमपि शीतलं किं स्यात्स्वयं च व्याधियुत इत्यर्थः अथ मेषगोकर्कगोमेषवृषकर्कराशिस्थो बध्नैः कन्यामिश्रनयोदा
स राहुश्चेदन्यथा तमफलदस्तदेवाह भूपतेर्वधुरेव अतिप्रियः स्यादिति पूर्वैणान्वयः ४ सुते पंचमभावे सिंहाकायाः सुतो राहुस्तत्सुतो त्वनि
कृत् भामिन्याः सकोद्याया वनितायाश्चिंतया चिंततापः कोपना सेव भामिनीत्यमरः क्रोडो रोगे कसिमाधौ सति आहारस्य हेतुः कारणं औ

तृतीये जगत्सोदरत्वं समेति प्रयातोऽपि भार्गवकुतो यत्नहेतुः ३ चतुर्थे कथं मातृनैरुज्यदेहो हृदि ज्वालाया
शीतलं किं वहिः स्यात् स चेदन्यथा मेषगोकर्कगोवावध्नैः सुराभूपसेर्वधुरेव ४ सुते तत्सुतो सति कृत्सिं
हाकायाः सुतो भामिनी चिंतया चिंततापः सति क्रोडो रोगे किमाहारहेतुः प्रपंचेन किं प्रापकादृष्टवर्जं ५ वलं
बुद्धिर्वीर्यं धनं तद्वशेन स्थितौ वैरिभावेऽपि येषां जनानाम् ॥

यथादिकं न किमपि अर्थो लक्षणे गोअग्निमाधं च कुर्यात् ॥
प्रापकादृष्टवर्जलाभकारेदेवं विना प्रपंचेन यत्नवित्तारेण किं प्रयासो भूयात्स्वल्पलाभश्च भवेदिति सर्वत्र शेषः ५ येषां जनानां वैरिभावे
पक्षे स्थितो राहुस्तद्विप्रेणा मरणाप ॥ अपि देहे देवशत्रु संघाते नाशयेदित्यर्थः तथा वलं दैहिकं बुद्धिर्वीर्यं चातुर्थे तद्वशेन वलाद्वा शिष्य
शास्त्रं च नाजैनं स्थिरं मानसं नो मातुलाः पितृव्याश्च नो मनश्च वलं मातृपितृसंबंधाभावश्च स्यादिति सर्वत्र शेषः ६ दूने सप्तमे च

सदा राहुश्चैक्यहस्यापितवस्तिरेव जातवेदाः अनिमया लोडः संतापयेदेवं विधातुः याचादिना रज्जातो रणे गतद्युपत्या
 विनाशं लभेयुः तथा वियोगाय वादः वियोगाः वधु विश्लेषदुः खानि अपवादा लोकनिंदा शमं शान्तिं न प्रयाति ७ रं ध्रगोष्टमस्यात्र ध्रः
 शत्रु राहुः अमग्रं थिकृत् अमेण वह प्रयासेन ग्रंथिं वातगोलकं करोतीति कृतं च पुनस्तं न रं जनास्त्यजंति यथा जनकस्य दं जान
 कं धनं पितृद्वयं नृपैः राजभिः पण्डितैश्च वंदितः पूजितः स्वजनैर्निंदितश्च भाग्यलाभः सकृदेकवारमेव भ्रंशः कार्यहानिरसकृ

रिपूणा मरणं दहे देव राहुः स्थिरं मानं संमातुलानो पितृव्याः ६ विनाशं लभेयुर्द्युनेतद्युवत्यो रज्जा धानुपाका
 दिना चंद्रमदी कदा हे यथा लोडये जातवेदा वियोगापवादाः शमन्न प्रयाति ७ नृपैः पण्डितैश्च वंदितो निंदितः ६
 सैः सकृद्भाग्यलाभो सकृद्भ्रंश एव धनं जानकं तं जनास्त्यजंति अमग्रं थिकृद् रं ध्रगोष्टमस्यात्र ध्रः ८ मनीषी कृते
 न त्यजे हं धुवर्गं सदा पालयेत् पूजितः स्याद्गुणैः सैः सभाद्योतको यस्य चेत्त्रिंशो कोणो तमः कौतुको देवतीर्थे ६

सुहृर्भवेदिति शेषः ८ यस्य त्रिंशो कोणे नवमे राहुश्चेत्सनरो मनीषी बुद्धिमान् सैर्गुणैः पूजितो दयालुर्दयावान् देवतीर्थे कौ
 तुको सभायां द्योतकः प्रकाशकः स्यात्कृतमुपकारं न त्यजेत् सदा वधुवर्गं पालयेत् ९ खगेदशमस्य अंगो राहो सति
 अशौजनो मदे अवधानसमये अर्थव्यतीकूरकर्मा अतएव जनैर्वाकुलः सुखं नाधिशेते शयनं कुर्यात्सदा म्लिच्छं सं

सर्गतो अतीवगर्वउच्चैर्मानिनीकामिनीभोगं मानवतीस्त्रीरतिमुत्तमालभेत् १० लाभगस्तमोराहृश्चेत्सुतोत्पतिसौख्यं सदा स्लेच्छ
संसर्गतो अतीवगर्वउच्चैर्मानिनीकामिनीभोगं मानवतीस्त्रीरतिमुत्तमालभेत् १० लाभगस्तमोराहृश्चेत्सुतोत्पतिसौख्यं सदा स्लेच्छ
नोर्थद्रव्यं चलभेत् साभिमानः किं करेण सेवकेन चरेत् भृत्यैर्विना न कुत्रापि गच्छेदित्यर्थः विदेशं कुत्र जेतुं किं मर्थं गच्छेत्
गृहस्थित एव सर्वतो लभेदिति भावः धूर्तवंधवो मित्राण्यस्य सः धूर्तनां वंधुवर्गत एवानर्थी पश्येन सर्वानर्थकारिण्यर्थः

सदा स्लेच्छ संसर्गतो तीव्रगर्वलभेन्मानिनीकामिनीभोगमुच्चैः जनैर्व्याकुलो सौख्यं नाधि शेते मदेथय
धीकूरकमंगगेऽगौ १० सदा स्लेच्छ नोर्थं लभेत् साभिमानश्चरेत् किं करेण त्रजेत् किं विदेशं परार्थाननर्थो
हरेद्धूर्तवंधुः सुतोत्पतिसौख्यं तमो लाभगश्चेत् ११ तमो ह्यदशे दीनतां पार्श्वं शूलं प्रयत्ने कृते न र्थतामात
नोति स्वलेभिन्नतां साधुलोके रिपुत्वं विरामे मनोवांछितार्थस्य सिद्धिः १२ ॥

हरीहृदीयात् तस्मिन् सर्वद
दतीत्याशयः ११ द्वादशे तमो दीनतां पार्श्वं शूलं क्रोडे वातपीडां खलेभिन्नतां साधुलोके सज्जरे रिपुत्वं शत्रुत्वं भावे प्रयत्ने कृते
ऽनर्थतां स्वेषु कार्येषु परीत्य परिणामे मनश्चिन्तिता र्थस्य सिद्धिमात नोतीत्यस्य सर्वज्ञान्वयः १२ इति च मत्कारचिन्तामणि
टीकायाराहोस्तत्वादिद्वादशभावफलं १२ अथ केतोर्भावफलान्याह यस्य जन्मकाले शिखीकेतुः तनुस्यो लग्नस्थः वंधवेः

आत्माभिः क्लेशकर्ता कलहकारकाः दुर्जनेभ्यो दुष्टजनेभ्यो भयं व्याकुलत्वं मनोभ्रंशता कलत्रादिचिन्तासंदोहे गता उद्वेगः शरीरे
देहे मासुती वायुसंवन्धिनी पीडा अनेकप्रकारस्यादित्यर्थः १ धने द्वितीये केतुश्चैव न दधने द्रव्यविषये न रेशा द्वास्तः सकाशादव्य
ग्रता धान्यस्य आश्रितस्थानस्य नाशः मुखे रोगकृत् कुण्डं वा त्मिन्नादिभिर्विरोधः किं सत्कृतं वचः शोभनवाक्यमपिन स्वेष्टं हे भयगते
सौम्यगेहे कन्यामिषु नयोरिति सौख्यं भवेदिति सर्वत्रान्वयः अत्र श्लोकद्वयेऽपि यदा लग्नगाः केतव इति धने केतव इति बहुव

तनुस्यः शिखीबांधवेः क्लेशकर्ता तथा दुर्जनेभ्यो भयं व्याकुलत्वं कलत्रादिचिन्तासंदोहे गता च शरीरे व्यथानेकधा
मासुती स्यात् १ धने केतुर्व्यग्रता किं न रेशा दूने धान्यनाशे मुखे रोगकृत् कुण्डं वा त्मिन्नादिभिर्विरोधः सत्कृतं भो भवेत्स्वेष्टं हे
सौम्यगेहेति सौख्यं २ शिखीविक्रमेशत्रुनाशं विवादं धनं भोगमैश्वर्यं ते जाधिकं च सुहृद्दुर्गनाशं सदा वाहणीत
भयोद्वेगचिन्ताकुलत्वं विधत्ते ३ अतुर्ये न मातुः सुखं नो कदाचित्सुहृद्दुर्गतः पैतृकं नाथमेति शिखीबांधववर्गास्तु
स्वस्वीजगेहे चिरजीवसेत्ते वगृहव्यग्रता चेत् ४

चनपाठश्चित्यः कान्तिमंडलसंपातयोरेव गृहकेतुसंज्ञाया स्यात्तग्रहत्वेन सिद्धांतोक्तेरेकवचनस्यैवोचितत्वात्केतुनां संहितो
क्ते बहुत्वं तत्प्रातविषयं ज्ञेयमिति २ विक्रमे तृतीये शिखीकेतुश्चैव न भोगविषयसुखमैश्वर्यं तेज एतन्नयमप्यधिकं शत्रुनाशं च पु
नर्विवादं सुहृद्दुर्गनाशं वाहणीता सदा भयोद्वेगचिन्ताभिराकुलत्वं विधत्ते ३ चतुर्थे शिखीचेन्मातुर्नो सुखं सुहृद्दुर्गत्कदाचिन्नो सुखं

पितृकंपितृसंबन्धिधनादिवस्तुनाशमेतिस्वगृहेचिरंनोवसेत्० वासश्चेद्वाग्रताव्याकुलत्वंस्वोच्चगेहेस्वोच्चधनुषिस्वगेहेमीनेशि
 खाबंधुवर्गान्तसुखंभवेदितिशेषः सर्वत्र ४ पंचमेराहुपुच्छंकेतुः प्रयानितदासोदरेभ्रातृविषयेघातवातादिकष्टंघातोनशस्त्रघात
 दिनावातादिरोगेणवाक्केशः स्वबुद्ध्यामथापीडास्वल्पपुत्रात्मसंततिः सनरेवीर्ययुक्तेपिदासोभवेदित्यस्यसर्वत्रानुषंगः ५ षष्ठभावेत
 मसोराहोः षष्ठभागेपुच्छंकेतावित्यर्थः गतेसतिमातुलान्मातृसहजान्मानभंगः स्वोदरहानिः रिपूणांविनाशश्चतुष्यदगिमहि
 यदापंचमेराहुपुच्छं प्रयानितदासोदरेघातवातादिकष्टंस्वबुद्धिब्रथासंततिः स्वल्पपुत्रः सदासोभवेद्दी
 र्घयुक्तोनरोपि ५ तमु-षष्ठभागेगतेषष्ठभावेभवेन्मालुलान्मानभंगोरिपूणां विनाशश्चतुष्यात्सुखंतुच्छ
 चित्तंशरीरेसदानामयंआधिनाशः ६ शिखीसप्तमेभूयसीमार्गचिंतानिवृत्तस्वनाशेयवावारिभीतिः भवे
 त्कीरगः सर्वदालाभकारिकलत्रादिपीडांययोमग्रतावेत् ७ गुदंपीड्यतेऽर्शदिरोमेरवश्यंभयंवाहनादेः

प्यादिनावासुखंतुच्छचित्तंहीनमनस्त्वंशरीरेसदाअनामयंआरोग्यव्याधिनाशश्चभवेत् ६ सप्तमेशिखीचेन्मार्गचिंता
 भूयसीवद्दीनवृत्तधनस्यनाशोअथवावारिभीतिर्जलभयंकलत्रादिपीडांययः अथेस्यमग्रतामनसः कीरगोवृश्चिकरा
 शिस्थः केतुश्चेत्सर्वदालाभकारोभवेत् ७ अष्टमेराहुपुच्छंकेतौरातिगुदंअर्शदिरोमेरवश्यंपीड्यतेवाहनादेभयंसद्र

चिं.
१९

वस्यरोधइत्यत्रच्छंदोभंग त्वाहसनाविरोधइत्यवपाठः कीटकन्याजगोयुग्मगेतुष्ट्रिक्ककन्यामेषवषमिथुनस्थेकेतोसदार्थः
लाभोभवेदित्यर्थः ८ यदाधर्मभावेनवमेशिखीतदानींसहोस्यानांभ्रातृणांपीडान्यथावाहुरोगंमुजेन्माधिःतपोदानतोहास्यवृत्तिः
ततपसादानेनलोकोपहास्यतांविधत्तेतथाक्लेशनाशःस्लेच्छतोभाग्यवृद्धिःसुतार्थीचभवेत् ९ यदाकर्मगोदशमथोयस्यकेतुसदा
तदुर्भगंअसुंदरंकष्टभाजंक्लेशभागिनंजातुकदाचिद्वाहनेबाहननिमित्तंपीडितंपितुर्नोसुखदुःखमित्यर्थः जन्मनिदृषमेषव

स्वद्रव्यस्यरोधः भवेदष्टमेराहुपच्छेदार्थलाभः सदाकीटकन्याऽजगोयुग्मगेतु ८ शिखीधर्मभावेयदा
क्लेशनाशः सतार्थीभवन्स्लेच्छतोभाग्यवृद्धिः सहोत्पन्नमथावाहुरोगंविधत्तेतपोदानतोहास्यवृद्धितदा
नी ९ पितुर्नोसुखंकर्मगोयस्यकेतुसदादुर्भगंकष्टभाजंकरोति तदावाहनेपीडितंजातुजन्मवषाजालि
कन्यासुचेच्छुत्रनाशं १० सुभाग्यः सुविद्याधिकोदर्शनीयः सुगात्रः सुवस्त्रः सुतेजोपित्तस्पदरेपीडतेसं

श्रिक्ककन्यासुचतच्छुत्रनाशंकरोतीति सर्वत्रान्वयः १० लाभगः शिखीकेतुः सर्वेषां वस्तूनां लाभं करोति तथासनरः सुभाग्यः
सुविद्याधिकः सुगात्रः शोभनागः अतएवदर्शनीयोभनोदरः सुतेजाः शोभनप्रतापः सुवस्त्रेपिदिति शेषः तस्यसंततिर्दुर्भगा
भाग्यहीनोदरेभयेपीडतेच ११ रिष्कगोद्वादशस्यः असेशिखीकेतुर्नरसदाराजतुल्यराजवत्सुखकारिणमद्वयसन्मार्गः

राम
१९

धनव्ययकरं रोगेन द्विपूर्णं विनाशं वस्तिगुह्यं धिनेत्रे वस्तिर्नाभे रधोभागः गुह्यं लिङ्गं अग्रीपादौ नेत्रे च एषां द्वैकवद्भावस्त
स्मिन् रुज्जारोगे रापीडनं व्यथामातुलात् शर्मसुखं नैव करोतीति सर्वत्रान्वयः १२ इति चमत्कारचिंतामणिटीकायां केतोस्त
न्वादिभावफलमिति अथ ग्रंथस्तुतिपूर्विकां स्वप्रौढिमाह चमत्कारचिंतामणौ ग्रंथे भट्टनारायणेन जन्मकुण्डलिकायां जा
तकोक्तभावजं यत्फलं कीर्तितं कश्चित्तपो द्विजः पठेद्राज्ञां सभायां तस्य समक्षे तन्निकटे प्रवक्तुं अन्ये नैव समर्था भवतीति शेषः

नतिर्दुर्भगा च शिखीलाभगः सर्वलाभं करोति ११ शिखीरिष्कगो वस्तिगुह्यं धिनेत्रे रुजापीडनं मातु
लान्ने च शर्मसदाराजतुल्यं नरसद्वयं तद्विपूर्णं विनाशरोगोऽसौ करोति १२ चमत्कारचिंतामणौ ग्र
हगणानां फलं कीर्तितं भट्टनारायणेन पठेद्यो द्विजस्तस्य राज्ञां सभायां समक्षे प्रवक्तुं न चान्ये समर्थाः १

इति श्रीनारायणभट्टकृतचमत्कारचिंतामणिग्रंथः समाप्तः ॥ १॥

१ चमत्कारचिंतामणे प्रारुढीकां चकारान्वयार्थप्रबोधप्रदीपां सुदैवस्तथैर्मध्यरोमालवीयः प्रमोदाय भूदेवविह
ज्जनानाम् १ इति चमत्कारचिंतामणौ रन्वयार्थदीपिकायां ग्रहभावफलाध्यायः समाप्तः सम्पूर्णः ॥

अचि.

२०

श्रीकाशीविश्वनाथपुरीमहल्लेमानमन्दिरश्रीसत्यनारायणयन्त्रालयमेयहचमत्कारचिन्तामणिरिकासंयुक्तबंगालीसाहुकेद्वहो
कृपागया मिः भादौवदी १ सम्बत् १९५५ वाः भयरेपाठकशुभं

IGNCA RAR

ACC No.

राम

२०

